

A fizető kezes az egyenes adóstól az általa az ellenfélnek fizetett perköltségeken felül saját ügyvédjének költségeit is követelheti, mivel az adósság megfizetése az egyenes adós kötelessége volt, a kezesnek e célra készpénze nem volt — tehát nincs tökebségi vélelem — kölcsönt nem tudott szerezni és perbeli védekezése előterjesztésére a végrehajtás elhárítása végett volt szükség (P. VII. 298/1933.). Az indokok nem eléggé meggyőzők. A kezes védekezése a hitelezővel szemben nyilván rosszhiszemű volt és ily védekezésből származó költségek megtérítésére jogszerű igény nincs. Az, aki kezességet vállal, el kell, hogy készüljön arra, hogy ebből kifolyólag fizetést is kell teljesítenie. Az esettel lapunk 285. oldalán *Beck Salamon* külön szemlében is foglalkozott.

*

A villamosmegállónál várakozó tömeg a villamos alá sodorja a felperest. Alperes harmadik személy elháríthatatlan cselekményére hivatkozik. A Kúria (P. I. 5367/1933.) ezt a védekezést nem fogadja el alaposnak, mert alperes gondatlanul járt el, midőn a megállóhelyet oly helyre tette, ahol a villamos a pályatest emelkedése és kanyarodása miatt sebességét kellőképp nem mérsékelhette.

*

A P. VI. 4707/1933. sz. ítélet érdekesen határozza meg azokat az előfeltételeket, amelyek fennforgása mellett eszmei kár követelhető. Ezek: a kár fennforgása, szándék vagy súlyos gondatlanság a károsító részéről, végül hogy az elégtételadást a méltányosság is megkívánja. A nem vagyoni kár megtérítése tehát szigorúbb előfeltételekhez van kötve, mint a vagyoni káré. Az adott esetben felperes volt munkaadóját azért perelte be, mert lopás miatt alaptalanul feljelentette és noha őt a vád alól jogerősen felmentették, meghurcoltatása folytán további elhelyezkedése lehetlenné vált. A Kúria a keresetet azért utasította el, mert nem látta bizonyítottnak sem a kárt, sem pedig az alperes cselekményével való okozati összefüggést. *Dr. Vági József.*

A kiskorú részére jogfenntartás nélkül teljesített fizetés valóriciója. A jogegységi tanács az alábbi szövegezésű kérdést tárgyalja: „Még szűntnek tekintendő-e az a követelés, amely a hitelező kiskorúságának tartama alatt, a pénz értékének csökkenése idején teljesített és a gyámhatóság által jogfenntartás nélkül elfogadott fizetéssel nyert kiegyenlítést.”

A kérdés szövegezése nyilván reá támaszkodik az 1928. XII. t.-c. 14. §-ának kezdő soraira.

Amikor a valorizációs törvény azt a rendelkezést, hogy megszünt követelésre valorizáció nincs, kimondja, ebből a törvényhelyből nyilván csak az tekintendő a valorizációs törvény saját rendelkezésének, amely a valorizáció elvi kizárását mondja ki, de a törvény abban a részében, hogy a megszünt követelésre szól a szabály, már nem tartalmaz a törvény saját rendelkezést, hanem reá támaszkodik a fennálló magánjogi szabályokra és ezen általános magánjogi szabályok rendelkeznek a felől, hogy a követelés megszűnt-e. Amikor tehát a jogegységi tanács elé kerülő kérdés jelen formájában szövegeztetett, tulajdonképpen nem a valorizációs törvény rendelkezése vált vitássá, hanem az a magánjogi bázis, amelyet a valorizációs törvény már csak alapul vett. Nyilván ezek átérzését mutatja az a körülmény, hogy noha a kérdés a valorizációs törvény szempontjából vált fontossá, magára a valorizációs törvényre a kérdés szövegében hivatkozás sem történik. A problémának illetékléppen az általános magánjog körébe való besorozása, a kérdés feltevésének ez irányú szelleme igénytelen nézetünk szerint kétségtelenül a helyes irányban halad. Mégis a kérdés szövegezésével kapcsolatban egy ellenvetést kell tenni; nevezetesen, ha ez a szöveg azt mondja, hogy megszűntnek tekintendő-e a követelés, amely „kiegyenlítést nyert” —, ezzel akaratlanul állást is foglalt. Hiszen a kérdés éppen az, hogy kiegyenlítést nyert-e a követelés. A szövegezés tehát ez irányban nyilván szándékatlanul stilisztikai hibában szenved, mert az eldöntésre váró kérdésben látszik állást foglalni.

A magunk részéről egyébként azt az álláspontot tartjuk helyesnek, hogy a kiskorút megillető követelés is a gyámhatóság által a névértékben történt jogfentartás nélküli elfogadásával megszűnt. Ha helyes az a kiinduló álláspont, hogy a követelés megszűnése szempontjából a valorizációs törvény önálló saját rendelkezést nem ad, hanem alapul veszi az általános magánjog idevonatkozó szabályait, akkor az időközi magánjog kiképzett szabálya értelmében minden jogi tény joghatásai azon időpont jogszabályai szerint, amely jogszabályok a vonatkozó jogi tény létesítésének időpontjában fennállanak. Már pedig a valorizációs törvény előtti jogállapot szerint nem kétséges, hogy a pénzkövetelések névértéküknek megfelelő pénzüsszeg fizetésül való átadása, illetve átvétele folytán megszűnnek, a dogmatikai eredmény is ide juttat, a teljesítés jogügylet, még pedig reál jogügylet, amelynek létrejöttéhez a két fél konszenzusán felül a teljesítés reális átadása szükséges. Ha mindezen tényálláselemek adva vannak, a teljesítés jogi jelenségével állunk szemben, aminek jogszabályszerű következése a követelés megszűnése. A teljesítés ezen szabálya alól nem kivétel a kiskorú javára történő teljesítés sem. Nincs tételes magánjogi szabály, amely a kiskorú érdekeltségére tekintettel a teljesítéssel vonatkozásban külön szabályt állítana fel. De ilyen külön szabály megteremtésére a normális jogéletben szükség nem is mutatkozott. Az a szempont, hogy a kiskorú javára

fennálló követelés valorizálhatósága minő szabályok alatt áll és hogy a kiskorúak érdekeltségére való tekintettel milyen különleges szabályok szólnak meg, vagy milyen külön szabályok megteremtésére volna szükség, már valorizációs jogkérdés, amely túl megy a szövegezett kérdésnek csupán az általános magánjogi szabályokat felölelő területén. Ezz az elméleti elhatárolás természetesen nem lehet véglegesen döntő, mert hiszen csak a jogegységi tanács elé kerülő kérdést kell más tartalommal szövegezni, amikor is a probléma terjedelmének megvonása már nem lesz ellenvethető. Épen ezért foglalkozni kell a szöveg által kirekesztettnek feltűnő azzal a kérdéssel, hogy a valorizációs törvény szempontjából miként bírálhassák el a kiskorú javára szóló követelés jogfenntartás nélküli gyámhatósági elfogadása. Ha magát a kérdés megszövegezését a tárgyalandó problémának szempontjából nem tekintjük is áthághatlan korlátnak a probléma eldöntésénél, a törvényes rendelkezések minden esetre megvonják a korlátokat. Ebből a szempontból pedig csak az szolgálhat kiindulásul, amire bevezetőben utaltunk, hogy a valorizációs törvénynek a követelés megszűnése tekintetében saját rendelkezései nincsenek, hanem a valorizációs törvény a maga rendelkezéseit — az általános magánjog szabályaira építi. Ha a kiskorú szempontjából tehát egyelőre átmenetileg vitásnak, illetve eldöntendőnek tartjuk a valorizálhatóság kérdését az esetre, ha a gyámhatóság jogfenntartás nélkül fogadta el a névértékbeni fizetést, úgy ez irányban már a valorizációs törvény saját rendelkezéseit kell keresni. Vajjon van-e oly rendelkezés, amely a kiskorúra tekintettel külön szabályokat ad, vagy pedig az általános magánjogi szabályokkal egybevetve a valorizációs törvény rendelkezéseit, adódik-e ezen egybevetésből oly eredmény, amely a kérdésnek a kiskorúval való vonatkozásban különleges szabályozottságát involválja. Abban bizonyára egyeznek a vélemények, hogy a valorizációs törvénynek e vonatkozásban a kiskorúakat illetően speciális szabályai nincsenek, de a gyakorlatban oda éleződik ki a kérdés, hogy vajjon a jogfenntartás elmulasztása a gyámtörvény 20., illetve 113. szakaszai értelmében nem tekintendő-e oly ingyenes lemondásnak, amely a kiskorút még gyámhatósági jóváhagyás esetén sem köti. Előre bocsátandó, hogy a jogfenntartás elmulasztása, mint tényállás a teljesítés, illetve a követelés megszűnése kérdésében szerepet nem játszik. Nem játszhatik már csak az időközi magánjog azon hivatkozott szakasza értelmében sem, amely a jogi tények joghatásainak elbírálására a jogi tény létesítésének időpontja szerint fennálló szabályokat rendeli alkalmazandónak. Feltételezve tehát még azt a véleményt is — amit mi önmagában helytelennek tartunk — hogy a valorizációs törvény a követelés megszűnése tényállási elemei közé a jogfenntartást, mint tényállási elemet bevonta volna, akkor is kétségtelen, hogy a valorizációs törvény előtt eszközölt teljesítések joghatásának elbírálásánál a valorizációs törvénynek imputált új jogszabály a valorizációs törvény hatálya előtt

létesült jogi tények hatásának elbírálásánál szerephez nem juthat. Ami magát a jogfentartást, illetve ennek a gyámhatóság részéről történő elmulasztását illeti, e tekintetben Nizsalovszky Endre meggyőzően mutatta ki, hogy (Polgári Jog 1933. évf. 346. l.) a jogfentartás elmulasztása nem eshetik a gyámtörvény hivatkozott szabályai körébe. Osztjuk Kress német egyetemi tanárnak azt a kritikáját, amely a jogfentartásnak a valorizációs gyakorlat körében relevanciához való juttatást bírálta, de ez a kritika jogpolitikai természetű és arra vonatkozik, hogy a valorizálhatóságot a jogfentartásra tekintet nélkül kellett volna szabályozni. Ha azonban a magyar törvény is a jogfentartásnak jogi jelentőséget tulajdonít a törvény álláspontjának felfejtésénél még a jogpolitikailag célszerűtlen rendelkezést sem lehet mellőzni, sőt a jogfentartásnak bizonyos esetben a valorizáció^a előfeltételül való megszabása a törvényhozónak arra az intenciójára utal, amely a törvény számos rendelkezéseiből, legvilágosabban a különböző keresetek megindítására szabott prekluzív határidők rövidre szabásából kitűnik, hogy a törvény mielőbb nyugvópontra kívánja juttatni a valorizációs pereket. A törvény ezen intencióján megtörik minden olyan törvény értelmezési kísérlet, amely ezzel szembehelezkedve a valorizációs kérdés nyitvamaradását eredményezi. Igen tiszteletreméltó szempont a kiskorúak felsegítése, de ez a szociálpolitikai szempont legalább e vonatkozásban a törvénytől teljesen idegen; ha a törvény valójában a kiskorúak felsegítésének szociálpolitikai szempontját honorálni kívánta volna, úgy bizonyára ezt a gyakorlatilag legnagyobb radiusu és kihatásaiban legjelentősebb azon a módon eszközölhette volna, hogy a kiskorúaknak a gyámhatósági pénztárral szemben fennálló követeléseit esetleg enyhe mértékben valorizálta volna. A törvényhozónak minden esetre meg voltak az indokai, amiért ezt az egyébként kívánatos szempontot nem honorálta. De ha ez a törvény álláspontja, akkor a törvény által magáévá nem tett, sőt a törvény rendelkezéseinek értelmezésénél, illetve a törvény rendelkezéseinek alkalmazásánál kirekesztett szempont lehet oly szabály következtetésének alapja, amely szabály a törvényben nincs meg. A kiskorúaknak gyámhatóságilag kezelt pénzére vonatkozóan a gyámhatósággal szemben a valorizációt a törvény 6. §-a utolsó bekezdése kizárja. Ezzel kapcsolatban vetődik fel az a jelenség, amit Grosschmid a nexus causalis detractivus nevével jelöl meg. Grosschmid egyik példája: A K. T. 344. szakasz 2. bekezdése alapján eladó felel a szállítás alatti kárért, ha a feladásnál utasítás ellenesen járt el sürgős ok nélkül. De ha eladó igazolja, hogy a kár, amely az árut érte, az utasítás esetén is bekövetkezett volna, úgy eladó a felelősség alól szabadul. (Id. Fejezetek I. kötet 687. és következő lapjai, II. 980. oldal.) Ebbe a gondolatmenetbe beillesztve a kiskorú adósa szabadulna a valorizáció terhétől, mert ha a tartozást teljes mértékben fizette is volna be, úgy az értékvesztés a gyámpénztári kezelés alatt állott volna be és a kiskorú ezért sem kapna kárpótlást. A

Grosschmid-i elvet azonban a valorizációs igény ez ökből való kizárására azért tarthatjuk irányadónak, mert nincs kizárva az a lehetőség, hogy a tartozás a gyámpénztárba befizettetvén, ott nem lett volna szükségszerűen kitéve az értékcsökkenésnek, mert esetleg a kk. pénzen értékálló vagyontárgyak is vetethettek volna. Ha gyámság hatóságnál történt értékromlás ellen a valorizációs törvény nem is ad igényt a valorizációra, úgy ez a rendelkezés még nem zárná ki elvileg a kiskorú adósa ellen a valorizációt, de csak épen nem zárja ki. A törvény egyéb feltételei híjján még mindig megtagadandó az a valorizáció, amelynek elvi el lehetősége egyébként elvágva nincs.

A szociálpolitikai szempont a jogfentartás hiányával kapcsolatban egyébként tételes elrendezést is nyert a törvényben a 14. §. 4. bekezdésével. E rendelkezés szerint a teljesítés jogfentartás nélküli elfogadása az egyébként a valorizálásból ki nem zárt követelések átértékelését csak az esetre engedi meg, ha a teljesítés 1919. jan. 1. és július 1. napja között történt és ekkor is azon további feltétel mellett, hogy az átértékelés elengedése a hitelező tönkrevjtását okozza és az adósa indokolatlan előnnyel járjon. Ezen szűkebb idői keretben, amely időköz területmi indokoltságának megszabása kézenfekvő, a törvény méltányossági követelményeinek kívánt eleget tenni. A méltányosság alkalmazhatóságára hivatkozunk a Kúria egy régebbi keletű enunuciájára: „A méltányosság a jog általános elveinek keretein belül csak abban az esetben érvényesülhet, ha és amennyiben annak alkalmazása szerződést, vagy törvényt nem sért. Oly esetben azonban, amikor valamely jogviszony szerződés, vagy törvény által van szabályozva, a bíróság a jogait a szerződés, vagy törvény keretein belül érvényesíthető fél terhére kizárólag a méltányosság alapján nem dönthet. Az ellenkező felfogás a jogbiztonságot veszélyezteteti és végeredményben bírói önkényre vezethet.”

Ha pedig a törvény megszabja a méltányosság alkalmazásának megfontoltan megszabott kereteit, úgy ennek túlfokozása a törvénnyel való szembekerülést jelenti.

B. S.

A 44. számú jogegységi döntvény a Kúria gyakorlatában. Az 1900. évi XXV. törvénycikk 1. §-a úgy rendelkezik, hogy az iparos vagy kereskedő megrendelések gyűjtése végett csak olyan iparosokat vagy kereskedőket kereshet fel, akik üzletkörükben az illető áru eladásával vagy felhasználásával foglalkoznak. A törvényes felhatalmazás alapján kibocsátott 27.483/1901. sz. kereskedelemügyi miniszteri rendelet a nagyobb gazdasági gépek tekintetében kivételt tesz a törvény tilalma alól, de megrendelések gyűjtését kisbirtokosoknál csak azzal a feltétellel engedi meg, ha a megrendelést a községi előljárásság a szerződési okiraton hitelesíti.

A Kúria IV. sz. és VII. sz. tanácsának gyakorlata ellentétesen alakult ki abban az elvi kérdésben, hogy hivatkozhatik-e a megrendelő kisbirtokos a rendeletben megállapított feltétel megtartása nélkül kötött vételi ügylet hatálytalanságára akkor